

Ражо

20:27 / 16.07.2017 4310

Араб тилида «ражо» сўзи умидсизликнинг тескариси, «умидворлик» маъносини англатади. Фақат ражода умидга хавф ҳам аралашган бўлади.

Уламолар ражони қуйидагича таърифлаганлар:

Роғиб: «Сурур бағишловчи нарсанинг ҳосил бўлишини тақозо қилувчи ишонч ражодир», деган.

Муновий: «Ражо бир сабабни тақдим қилгандан кейин ундан келадиган манфаатни кутишдир», деган.

Абдулкарим Қушайрий: «Ражо қалбнинг келажак маҳбубга боғланишидир», деган.

Бир қавлда: «Ражо Аллоҳ таолонинг фазли-карамидан умидвор бўлишдир», дейилган.

Арабларда бир нарсани орзу қилиб, ортидан дангаса бўлиш ва жиддий ҳаракат қилмасликка «таманний» дейилади. Ражо эса бунинг тескарисидир. Унда бир нарсадан умидвор бўлгани учун унга эришиш йўлида жидду жаҳд қилинади.

Ражо ҳақида келган оятлардан намуналар:

Аллоҳ таоло «Бақара» сурасида...

Аллоҳ таоло Анкабут сурасида шундай деб марҳамат қилади:

«Ким Аллоҳга рўбарў бўлишдан умидвор бўлса, албатта, Аллоҳнинг «муддат»и келувчидир. У ўта эшитувчидир, ўта билувчидир» (5-оят).

Фотир сурасидаги қуйидаги ояти карима ҳам Аллоҳ таолонинг беқиёс марҳаматидандир. Зеро, Аллоҳ таоло бандаларининг холисона қилаётган ибодатларини, амалларини «ҳаргиз касодга учрамайдиган тижорат» деб баҳоламоқда:

«Албатта, Аллоҳнинг Китобини тиловат қиладиганлар, намозни тўқис адо этиб, Биз уларга ризқ қилиб берган нарсалардан махфий ва ошкора нафақа қиладиганлар ҳаргиз касодга учрамайдиган тижоратдан умидвор бўлурлар» (29-оят).

Зумар сурасидаги қуйидаги ояти каримада Аллоҳ таоло ражога – умидворликка ҳақдор бандаларини шундай таърифлайди:

«Ёки у кечалари ибодат қилиб, сажда этган, бедор ҳолида охиратдан қўрқиб, Роббининг раҳматидан умидвор бўлган одамга тенгми?! Сен: «Биладиганлар билан билмайдиганлар тенг бўлармиди?!» - деб айт. Албатта, ақл эгаларигина эсларлар» (9-оят).

Ражо ҳақида келган ҳадислардан намуналар:

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам Бомдод намозидан сўнг Билолга:

«Эй Билол, менга ўзининг Исломда қилган манфаатли ишларингдан энг умидлисини айтиб бер. Бу кеча жаннатда, олдимда сенинг кавушининг шитир-шитирини эшитдим», дедилар.

Шунда Билол:

«Исломда қилган манфаатли ишларимдан энг умидлиси кечасими, кундузим, қай соатда таҳорат қилсам, албатта, ўша таҳоратим билан Аллоҳ менга фарз қилган намозни ўқиганимдан бошқа нарса эмас», деди».

Муслим ва Бухорий ривоят қилишган.

Бухорийнинг лафзида:

«жаннатда, олдимда сенинг кавушининг дупурини эшитдим», дейилган.

Абу Бурайда розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам тонг чоғида Билолни чақирдилар ва унга:

«Эй Билол, нима ила мендан олдин жаннатга кирдинг? Қачон жаннатга кирсам, албатта олдимда сенинг шитир-шитирингни эштаман. Бу кеча ҳам жаннатга кирдим ва олдимда сенинг шитир-шитирингни эшитдим. Сўнг бир олтиндан бўлган тўртбурчак ва баланд қасрга келдим:

«Бу қаср кимники?» дедим.

«Бир араб одамники», дедилар.

«Мен арабман. Бу қаср кимники?» дедим.

«Қурайшлик бир одамники», дедилар.

«Мен қурайшликман. Бу қаср кимники?» дедим.

«Муҳаммаднинг умматидан бир одамники», дедилар.

«Мен Муҳаммадман. Бу қаср кимники?» дедим.

«Умар ибн Хаттобники», дедилар.

Шунда Билол:

«Эй Аллоҳнинг Расули! Қачон азон айтсам, албатта, икки ракъат намоз ўқидим. Қачон таҳоратим кетса, албатта ўша вақтнинг ўзида таҳорат қилдим ва менинг зиммамда Аллоҳ учун икки ракъат намоз бор деб билдим», деди.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Ўша икки нарса билан экан», дедилар».

Термизий ривоят қилган.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Аллоҳнинг юзта раҳмати бордир. Улардан биттасини жин, инс, ҳайвонот ва ҳашаротлар орасига нозил қилгандир. Бас, ўша ила улар бир-бирларига меҳр ва раҳм кўрсатадилар. Ўша ила ваҳший ўз боласига меҳр кўрсатади. Аллоҳ тўқсон тўққизта раҳматни кейинга қўйган. Улар ила қиёмат куни бандаларига раҳмат кўрсатади», дедилар».

Икки шайх ва Термизий ривоят қилишган.

Муъоз ибн Жабал розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Уфайр номли эшакда Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг орқаларига мингашиб борар эдим. Ул зот соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Эй Муъоз, Аллоҳнинг бандаларидаги ҳаққи нима-ю, банданинг Аллоҳдаги ҳаққи нима эканини биласанми?» дедилар.

«Аллоҳ ва Унинг Расули билувчилар», дедим.

«Албатта, Аллоҳнинг бандаларидаги ҳаққи уларнинг Аллоҳга ибодат қилишлари, Унга бирор нарсани ширк келтирмасликларидир. Бандаларнинг Аллоҳ азза ва жалладаги ҳаққи эса ким Унга бирор нарсани ширк келтирмаса, ўшани азобламаслигидир», дедилар.

«Эй Аллоҳнинг Расули, одамларга башорат берайми?» дедим.

«Уларга башорат берма, яна суяниб қолмасинлар», дедилар».

Икки шайх ва Термизий ривоят қилишган.

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

«Аллоҳ азза ва жалла халойиқнинг тақдирини қазо қилган чоғда Ўз ҳузуридаги, Арш устидаги китобга «Албатта, раҳматим ғазабимдан илгаридир», деб ёзди», дедилар».

Икки шайх ва Термизий ривоят қилишган.

Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф

(Рухий тарбия китобидан)